

Przedsionków do myśli Wodzińskiego przekraczanie...

Książka „Trans” jest czymś więcej niżli jedynie omówieniem tekstów i poglądów niedawno zmarłego myśliciela. Piotr Augustyniak chce być tym dla Wodzińskiego czym Platon dla Sokratesa

Cieniutki tomik zawiera kilka krótkich tekstów, z których naprawdę dla chcących wejść w zagadnienia transowej filozofii tak naprawdę podstawowe są trzy: „Trans”, „W labiryncie...”, „...nieśmiertelności”. Przy okazji warto zwrócić uwagę, że drugi i trzeci tak naprawdę stanowią całość, którą należy czytać zgodnie z sugestią zawartą w ich tytułach.

Jaka jest filozofia Cezarego Wodzińskiego? I czy słowo TRANS jest kluczem do niej, czy też paskudnym wytrychem, zagrywką marketingową? A może mamy do czynienia ze swoistym wyznaniem wiary i nie ma mowy o rzetelnej analizie.

Profesor Augustyniak uniknął wszelkich raf i dał czytelnikowi naprawdę interesujący wstęp do myśli „Sokratesa z Ublika”. Wstęp ukazujący jak myśli Wodzińskiego rozwijały się w miarę upływu czasu, a jednocześnie nie będący jego „intelektualną biografią”. Są to zatem podstawowe punkty, chciałoby się powiedzieć: „zasady”, prezentowane

filozofii. Autor wymienia ich dziewięć - każdej poświęcając pewien fragment swego tekstu aby nie tylko wytłumaczyć czym były one w myśli omawianego autora, ale także wskazać własne rozumienie.

I w tym miejscu należy podkreślić, że omawiana książka jest czymś więcej niżli jedynie omówieniem tekstów i poglądów niedawno zmarłego myśliciela. Piotr Augustyniak - *toutes proportions gardées* - chce być tym dla Wodzińskiego czym Platon dla Sokratesa. I nie ma w tym żadnej megalomanii. Chodzi o metodę, ukazując poglądy mistrza, chciałby on dalej je rozwijać, co czyni - zdaje się - bardzo udatnie.

Dla porządku wymienię tylko hasła jakie tłumacza i streszczają filozofię Cezarego Wodzińskiego: transcendencja, różnica, Raskom, apofatyka, antropologia negatywna, der Andere Anfang, nowoczesność, narodowy socjalizm i słowo. Nie będę jednak streszczał eseju, czytelnicy muszą sami zadać sobie trud aby go przeczytać i przemyśleć. Chciałbym jednak podkreślić, że dzięki tej lekturze jeszcze lepiej zrozumiałem czemu to nie moje myślenie i nie moja filozoficzna bajka.

Wodziński, od samych podstaw swego myślenia odrzucił podmiotowość, (swoistą egotyczną jaźń) człowieka. Nie może zatem dziwić, że odsunął od siebie dwóch chyba najważniejszych chrześcijańskich filozofów: katolickiego Akwinaty i protestanta Husserla. Nie akceptując filozofii podmiotu starał się on rozwinąć filozofię istnienia. Widzimy zatem odejście od antropologii - oczywistym staje się wtedy antropologia negatywna. Augustyniak pisze:

„Człowiek zanurzony w transie myślenia znika jako ów rzucający sobie świat do stóp podmiot, który wszystko chce zdominować i wchłonąć. Powróćmy na moment do punktu wyjścia tej książki. Ten, kto praktykuje odjazdowe myślenie, sam doświadcza od-JA-zdu. Transowe myślenie, które praktykował i zarażał Cezary, odwodzi od perspektywy egzystencjalnej i myślowej, w której owo podmiotowe JA jest kluczowe, centralne i obowiązujące jako wykładnia człowieka. Człowiek jako podmiotowo- egologiczne samorozumienie musi więc zostać objęty apofatyczną negacją.” (s.40)

Pociągające, ale warto zwrócić uwagę, że idąc tą drogą musiał w sposób konieczny Wodziński, a i jego uczniowie za nim, zrezygnować z etyki, zastępując ją raczej sokratejską wiedzą o dobru i aktem woli, jako wyboru tego co słuszne – czyli z ową wiedzą zgodne. Od ponad dwóch tysiącleci rozmaici filozofowie odrzucają ten sposób myślenia, zatem nie będę się powtarzał, ale podkreślam iż podzielam ową, niezgodną z Wodzińskim i Augustyniakiem, linię.

Warto w tym miejscu zwrócić uwagę, że owa „apofatyczna antropologia” jest także zaprzeczeniem filozofii dialogu. Odrzucając JA, w sposób konieczny odrzucamy także i TY. Co dostajemy w zamian? Owego, doskonale znanego w publicystyki OBCEGO. Tego obcego, który staje się miernikiem naszego dobrego postępowania. Mroczne to i pokrętne, ale być może polemika z takim myśleniem spowoduje, że filozofia (i pseudofilozoficzny żargon publicystyczny) „Obcego”, zostanie zmistyfikowana.

Drugim poważnym problemem związanym z myśleniem Wodzińskiego jest samo pojęcie TRANSU – czyli przejścia, bycia pomiędzy. To nie jest owo zdziwienie, które miałyby być źródłem filozoficznego umiłowania wiedzy i prawdy. Nie jest to także owa „czysta sprzeczność” uwieczniona na nagrobku Rilkego. Trans wedle Wodzińskiego, i jego ucznia, to jednak pewna forma inicjacji. Nie tylko intelektualnej ale także duchowej (cokolwiek by to u Wodzińskiego miało znaczyć) ale chyba przede wszystkim inicjacji woli. Filozofia, i jej istota, są bowiem chyba jednym z najważniejszych tematów rozważań, poczynając od bardzo wczesnego tekstu: *I cóż po filozofie...*

Ale tym, co chcą podejść do pytania „jak Wodziński pojmuje filozofię?” doradzałbym rozpoczęcie drogi od lektury innego eseju (też po raz pierwszy opublikowanego w 1983 roku), czyli *Filozof i jego Pani*. W nim znajduje po raz pierwszy intuicję Wodzińskiego, że filozofowanie to swoiste *rites of passages*. Mursz ku nowemu. Powie ktoś: „nic nowego”, i będzie miał rację, pozostaje do przemyślenia kwestia, jak Wodziński owe przejścia rozumie. Książka Augustyniaka dobrze rzecz wyjaśnia. I po raz kolejny muszę odrzucić taką propozycję intelektualną.

Filozofia jest poszukiwaniem tego co jest w tym, otaczającym nas świecie i w nas samych. Oraz w tym co jest pomiędzy nami. Nie jest nią natomiast mroczne przechodzenie gdzieś INDZIEJ. To tylko namiastka tych odrzucanych *jenseits*. Że jest to sąd apodyktyczny? Zgoda, ale równie apodyktyczne są podstawy filozofii prezentowanej w *Transie*.

Wydaje się jednak, że w sposób wystarczający zaznaczyłem swoją odrębność od Cezarego Wodzińskiego i jego filozofii i niezgodę z tezami zawartymi w książce Augustyniaka. Przypomnę jednocześnie, że uważam ten sposób zaprezentowania myśli Wodzińskiego za naprawdę bardzo udany, i jest to książka, której lektury w najmniejszym stopniu nie żałuję.

Dlatego też chciałbym podkreślić pewien szalenie ważny aspekt odrzucanej przeze mnie myśli. Wodziński, jako autor, jako wykładowca, jako rozmówca wreszcie, był mistrzem słowa. Dobrze, że w *Transie* jest to dostatecznie podkreślone. Bo też filozofia jest ze słowem w gruncie rzeczy tożsama.

Znowu odwołam się do cytatu:

„Słowem tym jest samo słowo, które przywołuję w greckim znaczeniu logosu i utożsamiam z językiem. Wodziński konsekwentnie i wytrwale głosił tezę, że język i doświadczenie są tym samym. A co za tym idzie, że nie ma doświadczenia pozajęzykowego. Ujmując to samo jeszcze inaczej: nie ma języka, który by nie wypowiadał jakiegoś doświadczenia, oraz nie ma żadnego doświadczenia pozajęzykowego”.
(s. 49)

Czy oznaczałoby to, że skoro podstawą metafizyki Wodzińskiego jest bycie samo, to czy nie staje się ono jednoznaczne z mówieniem – w sensie wiecznego urzeczywistniania logosu? Daleko posunięte rozumowanie. Musielibyśmy też podjąć zagadnienie relacji woli i

słowa. I znowu powracamy do pojmowania filozofii jako rytuału przejścia do INNEGO miejsca. Stają się zatem teksty Wodzińskiego swoistymi przedsionkami do innych światów (ale owa inność może być bardzo toż-sama), a książka profesora Augustyniaka jest swoistym przewodnikiem przekraczania owych przedsionków i wędrówce do owego „gdzie indziej”. Taka filozofia staje się zatem myśleniem mocno nasyconym religijnością, chociaż zdecydowanie religijnością anty-chrześcijańską.

Jest jeszcze jeden ważny aspekt filozofii Wodzińskiego doskonale uchwycony (i rozwinięty) w omawianej książce. Jest nią metafora. Wodziński owej metafory był mistrzem, a labirynt przywoływany w książce jest dowodem na to, że jej autor idzie za mistrzem. I tu jest miejsce, które jest wspólne dla mnie oraz dla dwóch, w niniejszym omawianych autorów, wspólne w pojmowaniu filozofii. To jest najlepszy ujmowania rzeczywistości (jakby jej nie pojmować) i jej tłumaczenia. Metafora Labiryntu w filozofii powinna być podjęta, bo pozwoli ona na zrodzenie się wielu wspaniałych interpretacji, ale warto wspomnieć że Wodziński miał ich wiele. Pozwolę sobie na bardzo osobisty wtręt i napisze, że moja ulubiona była metafora siekiery, *nota bene* narzędzia dla niego bardzo ważnego.

Książka Piotra Augustyniaka o Cezarym Wodzińskim pełni zatem wiele istotnych funkcji. Jest wstępem, wprowadzeniem, ale jest też próba interpretacji i rozwinięcia. Jest jednakże dziełem osobistym, wspomnieniem i – wzorem samego wspomnianego – próbą przekroczenia faktu śmierci omawianego myśliciela. Jestem przekonany, że nie tylko sam fakt próby – ale jej jakość – bardzo by się Wodzińskiemu spodobały...

The last, but not the least, należy podkreślić elegancję wydania książki Piotra Augustyniaka. Słowo/Obraz-Terytoria jest oficyną naprawdę wyrafinowaną jeżeli chodzi o gust. Michał Anioł – mając świętą rację – zakazywał lekceważenia drobnostek, i w tej pozycji widać wyraźnie, że Stanisław Salij, autor układu graficznego i typograficznego poszedł za radą geniusza z Florencji. Wspaniałe proporcje, naprawdę wspaniały rozkład światła na stronie, wielkość i kształt czcionki wręcz zachęcające do lektury (wcale nie łatwej) oraz umiarkowana, w swym żalobnym charakterze, okładka to prawdziwe przyjemności dla oka. A graficzne rozpisanie słowa TRANS na piątej stronie po prostu mnie zachwyciło. Grafik nie tylko przeczytał tekst, ale zechciał go także zrozumieć. Naprawdę jestem poruszony.

Juliusz Gałkowski

Piotr Augustyniak, „Trans. Filozofia Cezarego Wodzińskiego”, Gdańsk
2017, Fundacja terytoria książki, Muzeum Łazienki Królewskie